

UPOKOJENCI IN MOŽNOSTI HKRATNEGA OPRAVLJANJA DELA ALI DEJAVNOSTI

Med upokojenci je veliko takih, ki še želijo delati za plačilo ali pa morajo zaradi nizkih pokojnin še vedno delati. Možnosti za dodatni zaslužek je več, vendar pod določenimi pogoji, saj različne oblike dela različno vplivajo na pravico do prejemanja pokojnine oziroma na njeno višino. Pomembno je, da se upokojenci, preden začnejo pridobivati dodaten prihodek, pozanimajo na ZPIZ-u, kakšne možnosti imajo glede na svojo odločbo o upokojitvi.

REPUBLIKA SLOVENIJA

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ

1- Institut delne pokojnine

Delavec v delovnem razmerju, samostojni podjetnik, družbenik in hkrati poslovodna oseba ter kmet, ki je izpolnil pogoje za pridobitev pravice do predčasne ali starostne pokojnine po ZPIZ-2, lahko pridobi pravico do delne pokojnine, če ostane v obveznem zavarovanju, in sicer v obsegu, ki ustreza sorazmernemu delu polnega delovnega oziroma zavarovalnega časa, vendar **najmanj dve uri dnevno ali 10 ur tedensko**.

Vsi zgoraj navedeni zavarovanci, ki izpolnjujejo pogoje za upokojitev, imajo **možnost prejemati največ 75 % pokojnine, če se bodo vključili v obvezno zavarovanje za 2 uri na dan ali 10 ur tedensko**.

Pred ZPIZ-2B so imeli možnost vključitve v obvezno zavarovanje za najmanj 4 ure dnevno oziroma 20 ur tedensko. Delna pokojnina se odmeri od predčasne ali starostne pokojnine, odmerjene na dan njene uveljavitve, v odstotku, ustreznem skrajšanju polnega delovnega časa, ki se do dopolnitve starosti 65 let poveča za 5 %.

UPOKOJENCI IN MOŽNOSTI HKRATNEGA OPRAVLJANJA DELA ALI DEJAVNOSTI

Po prenehanju uživanja delne pokojnine lahko zavarovanec zahteva:

- izplačilo usklajenega zneska predčasne ali starostne pokojnine, ugotovljene ob odmeri delne pokojnine ali
- odstotno povečanje predčasne ali starostne pokojnine, ugotovljene ob odmeri delne pokojnine, glede na dejansko dopolnjeno pokojninsko dobo v času prejemanja delne pokojnine in starost na dan uveljavitve odstotnega povečanja ali
- ponovno odmero predčasne ali starostne pokojnine ali odmero starostne pokojnine, ob upoštevanju osnov, od katerih so plačani prispevki, glede na dopolnjeno pokojninsko dobo in starost ob prenehanju uživanja delne pokojnine.

2- Institut ponovnega vstopa v obvezno zavarovanje in hkratno izplačevanje sorazmernega dela že priznane pokojnine

Uživalcu starostne, predčasne in vdovske pokojnine, ki na območju RS začne ponovno delati oziroma opravljati dejavnost v obsegu, ki ustreza sorazmernemu delu polnega delovnega oziroma zavarovalnega časa, vendar zavarovanci iz 14. člena ZPIZ-2 najmanj dve uri dnevno ali 10 ur tedensko in zavarovanci iz 15., 16. in 17. člena ZPIZ-2 najmanj s četrtno polnega zavarovalnega časa se izplačuje sorazmerni del pokojnine, in sicer v višini:

- **75 %**, ko zavarovanec dela dve uri dnevno ali znaša zavarovalni čas od 10 do 14 ur tedensko;
- **62,5%**, ko zavarovanec dela tri ure dnevno ali znaša zavarovalni čas od 15 do 19 ur tedensko;
- **50 %**, ko zavarovanec dela štiri ure dnevno ali znaša zavarovalni čas od 20 do 24 ur tedensko;

UPOKOJENCI IN MOŽNOSTI HKRATNEGA OPRAVLJANJA DELA ALI DEJAVNOSTI

- **37,5 %**, ko zavarovanec dela pet ur dnevno ali znaša zavarovalni čas od 25 do 29 ur tedensko;
- **25 %**, ko zavarovanec dela šest ur dnevno ali znaša zavarovalni čas od 30 do 34 ur tedensko;
- **12,5 %**, ko zavarovanec dela sedem ur dnevno ali znaša zavarovalni čas od 35 do 39 ur tedensko.

Sorazmerni del pokojnine se začne izplačevati z dnem ponovne pridobitve lastnosti zavarovanca.

Uživalec invalidske pokojnine, ki na območju Republike Slovenije začne ponovno delati ali opravljati dejavnost v obsegu, ki ima za posledico ponovno pridobitev lastnosti zavarovanca iz 14., 15., 16. in 17. člena ZPIZ-2, izgubi pravico do pokojnine z dnem vzpostavitve obveznosti zavarovanja.

3- Institut izplačevanja 40 % oziroma 20 % predčasne ali starostne pokojnine

Po določbah ZPIZ-2G se zavarovancem, ki so vključeni v obvezno zavarovanje za polni delovni oziroma zavarovalni čas in izpolnjujejo pogoje za pridobitev pravice do starostne pokojnine po ZPIZ-2 ali po prej veljavnih predpisih, od prvega naslednjega dne po vložitvi zahteve **mesečno izplačuje 40 % starostne pokojnine**, do katere bi bili upravičeni na dan njene uveljavitve.

Ta del pokojnine se lahko **izplačuje najdlje tri leta** nadaljnje vključenosti v obvezno zavarovanje za polni delovni oziroma zavarovalni čas. Po treh letih se zavarovancem izplačuje 20 % starostne pokojnine.

UPOKOJENCI IN MOŽNOSTI HKRATNEGA OPRAVLJANJA DELA ALI DEJAVNOSTI

Po 39. a členu ZPIZ-2, veljavnem do 31. 12. 2019, so bili ob nadaljnji vključenosti v obvezno zavarovanje za polni delovni oziroma zavarovalni čas do izplačila 20 % pokojnine upravičeni tako zavarovanci, ki so izpolnjevali pogoje za starostno pokojnino, kot tudi tisti, ki so izpolnjevali pogoje za pridobitev pravice do predčasne pokojnine.

V skladu z določbami ZPIZ-2G bodo uživalci izplačila 20 % predčasne pokojnine tudi po 1. januarju 2020 obdržali pravico do tega izplačila, razen v primeru, da izpolnijo pogoje za pridobitev pravice do starostne pokojnine in uveljavijo izplačilo 40 % starostne pokojnine.

Zavarovanci, ki bodo pogoje za pridobitev pravice do predčasne pokojnine izpolnili od vključno 1. januarja 2020 dalje in bodo ostali vključeni v obvezno zavarovanje, pa do izplačila 20 % predčasne pokojnine ne bodo več upravičeni.

Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije bo zavarovancem, ki so ob uveljavitvi ZPIZ-2G prejemniki 20 % starostne pokojnine, in zavarovancem, ki so prejemniki 20 % predčasne pokojnine, pa so do 31. 12. 2019 izpolnili pogoje za pridobitev pravice do starostne pokojnine, izvedel preračun na 40 % starostne pokojnine po uradni dolžnosti v roku šestih mesecev od uveljavitve ZPIZ-2G.

4- Delo po avtorski pogodbi

Upokojenec lahko opravi delo po avtorski pogodbi, če ima delo lastnost avtorskega dela v skladu z določbami Zakona o avtorski in sorodnih pravicah. Najpogosteje gre za individualno stvaritev s področja književnosti, znanosti in umetnosti, pa tudi izvedenih predavanj. Delo upokojenca ni časovno omejeno, tudi ni omejitev plačila za opravljeno delo.

Naročnika avtorskega dela ima v navedenem primeru dolžnost, da upokojeno osebo, ki bo izvajala avtorsko delo, prijavi v zdravstveno zavarovanje za primer poškodbe pri delu ali poklicne bolezni. Prijava poteka elektronsko prek točke e-vem, in sicer z obrazcem M12.

UPOKOJENCI IN MOŽNOSTI HKRATNEGA OPRAVLJANJA DELA ALI DEJAVNOSTI

5- Opravljanje dela po podjemni pogodbi

Upokojenec lahko kadarkoli opravlja delo tudi po podjemni pogodbi, in sicer poleg opravljanja začasnega in občasnega dela, pri katerem so določene omejitve (več v nadaljevanju). Gre za pogodbo o delu (podjemno pogodbo) in za povsem samostojno delo, ki pa nima lastnosti delovnega razmerja; gre za enkraten, ne ponavljajoč se posel.

Naročnik in upokojenec skleneta podjemno pogodbo, na podlagi katere je naročnik enako kot pri sklenitvi avtorske pogodbe dolžan upokojenca prijaviti v zdravstveno zavarovanje za primer poškodbe pri delu ali poklicne bolezni z obrazcem M12...

6- Druge oblike dela uživalcev pokojnin

V okviru druge področne zakonodaje je urejeno še začasno in občasno delo upokojencev (*Zakon o urejanju trga dela*), osebno dopolnilno delo in kratkotrajno delo (*Zakon o preprečevanju zaposlovanja in dela na črno*) in opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji (*Zakon o kmetijstvu*).

- **Upokojenci lahko sklenejo POGODBO O ZAČASNEM IN OBČASNEM DELU UPOKOJENCEV**

Gre za posebno pogodbo, ki jo upokojenec sklene z enim ali več delodajalcem za opravljanje določenega dela. Ta pogodba ima lahko tudi nekatere elemente delovnega razmerja, kot jih določa zakon, ki ureja delovna razmerja.

Pogodba je časovno omejena na 60 ur na mesec. V njej je določena najnižja urna bruto postavka za opravljanje takega dela, ki znaša 5,05 evrov. Najvišji skupni bruto dohodek za opravljeno začasno ali občasno delo v koledarskem letu 2020 je 7.562,47 evrov. Pokojnine pri opravljanju začasnega in občasnega dela ne zamrznejo;

UPOKOJENCI IN HKRATNO OPRAVLJANJE DELA ALI DEJAVNOSTI

- **Upokojenec se lahko registrira za OPRAVLJANJE OSEBNEGA DOPOLNILNEGA DELA**

Če upokojenci priglasijo ODD, to ne vpliva na izplačevanje pokojnin ter izplačevanje pokojnin in nadomestil iz invalidskega zavarovanja. Če gre za delovnega invalida II. ali III. kategorije invalidnosti, je treba upoštevati izvajalčevo zdravstveno stanje iz odločbe o ugotovljeni invalidnosti oziroma mnenje invalidske komisije o njegovi preostali delovni zmožnosti.

Osebno dopolnilno delo morajo prijaviti na upravni enoti. Na prijavi je treba označiti, katero delo s seznama del A ali seznama del B bodo opravljali. Lahko je navedeno tudi več del. V kolikor bodo upokojenci opravljali dela iz seznama del A, bodo morali zanje za opravljanje teh del, naročniki dela kupiti vrednotnico. Če bodo opravljali dela iz seznama del B, bodo zase mesečno kupili vrednotnico. Cena vrednotnice je 10,22 evrov.

- **KRATKOTRAJNO DELO**

Upokojenec lahko opravlja tudi kratkotrajno delo, ki se šteje kot brezplačno opravljanje dela v mikrodržbi ali zavodu z najmanj enim in največ 10 zaposlenimi ali pri samozaposleni osebi z največ 10 zaposlenimi, kadar navedena dela opravljajo:

- zakonec ali zunajzakonski partner ali partner v registrirani istospolni skupnosti lastnika ali solastnika mikrodržbe ali zavoda ali samozaposlene osebe;

- zakonec ali zunajzakonski partner ali partner v registrirani istospolni skupnosti enega od staršev lastnika ali solastnika mikrodržbe ali zavoda ali samozaposlene osebe;

- oseba, s katero je lastnik ali solastnik mikrodržbe ali zavoda ali samozaposlene osebe v sorodu v ravni vrsti do prvega kolena;

- starši in otroci zakonca ali zunajzakonskega partnerja ali partnerja v registrirani istospolni skupnosti lastnika ali solastnika mikrodržbe ali zavoda ali samozaposlene osebe.

Delo osebe iz prejšnjega odstavka se lahko opravlja največ 40 ur mesečno.

UPOKOJENCI IN MOŽNOSTI HKRATNEGA OPRAVLJANJA DELA ALI DEJAVNOSTI

- **DOPOLNILNA DEJAVNOST NA KMETIJI**

Dopolnilna dejavnost na kmetiji je s kmetijstvom oziroma gozdarstvom povezana dejavnost, ki se opravlja na kmetiji in omogoča kmetiji boljšo rabo njenih proizvodnih zmogljivosti ter delovne sile družinskih članov (za družinske člane se štejejo vsi člani družine, ki prebivajo in delajo na kmetiji in niso najeta delovna sila).

Pod dopolnilno dejavnost na kmetiji gre razumeti različne dejavnosti – od predelovanja kmetijskih pridelkov do turizma. Vrste dopolnilnih dejavnosti na kmetiji ureja Uredba o dopolnilnih dejavnosti na kmetiji (*Uradni list RS, št. 57/2015*).

Nosilec dopolnilne dejavnosti na kmetiji je lahko fizična oseba, ki je lastnik, zakupnik ali drugačen uporabnik kmetije in se za svoj račun ukvarja s kmetijsko dejavnostjo ter je za to ustrezno usposobljen. Za opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji mora nosilec dejavnosti pridobiti dovoljenje, ki ga na njegovo zahtevo izda krajevno pristojna upravna enota.

V zvezi z opravljanjem dopolnilne dejavnosti glede obveznosti vključitve v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje ločimo dva primera:

- **oseba, starejša od 63 let**, se iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja odjavi na podlagi opravljanja kmetijske dejavnosti, pri tem pa uveljavi pravico do pokojnine. Po odjavi iz zavarovanja prijavi opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji in s tem dohodkom preseže premoženjski cenzus, ki je določen za vstop v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje – vstop v zavarovanje ni obvezen.

UPOKOJENCI IN MOŽNOSTI HKRATNEGA OPRAVLJANJA DELA ALI DEJAVNOSTI

- **oseba, mlajša od 63 let**, se odjavi iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja na podlagi opravljanja kmetijske dejavnosti, pri tem uveljavi pravico do pokojnine, po 1. 1. 2013 pa ponovno začne opravljati drugo dejavnost ali dopolnilno dejavnost na kmetiji, njegov dohodek iz te dejavnosti pa skupaj z dohodkom iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti presega dohodkovni pogoj, predpisan za vstop v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje – vstop v zavarovanje je obvezen, pri čemer mora oseba, ki je sama zavezanec za vložitev prijave v zavarovanje, prijavi priložiti dokazilo o dohodkih in potrdilo službe medicine dela o zdravstveni sposobnosti za opravljanje kmetijske dejavnosti.

*Za SPOT svetovanje Goriška pripravila: **Polona Cimprič**, Posoški razvojni center*

REPUBLIKA SLOVENIJA

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ